

Színházi szemle.

Somerset Maughamnak *A levél c.* színművét, melyet a Vígszínház mutatott be, valamikor talán poetikai példaul fogják idézni annak a hatásnak illusztrálására, melyet a filmjáték a színpadi drámára gyakorolt. Mert az írónak e darabban megnyilvánuló elképzelése teljesen moziszerű. A darab legkezdetén gyilkosság történik: egy asszony lelő egy férfit. Miért? Mik voltak az előzmények? — nem tudjuk, ez a darabból fog kiderülni. A mesének már e megindítása filmszerű gondolkozásra mutat. Az *elotikus* milieu: tengerentúli angol gyarmat, szintén kínáltan-kínálkozik mozifelvetelre. A darab további folyása is ugyanezt az elgondolást mutatja. Az asszonyt letartóztatják, de úgy érezzük, hogy fel fogják menteni, mert vallomása szerint a férfi erkölcstelen merényletet akart ellene elkövetni s ő önvédelemből fogott fegyvert. A főtárgyalás előtti napon azonban az asszony védőügyvédjének — aki a férjnek legjobb barátja — egy maláji jogász ifjú levelet mutat, melyből kiderül, hogy az asszony hitva szerelmes szavakkal rendez-vousra a férfit. Mi lesz, ha ez a levél — amelyet minő érdekesen lehetne a filmvászonra vetíteni! — a bíróság kezébe kerül? Az asszony okvetlenül bitófára jut. Az ügyvéd a férj kontójára megvásárolja a levelet s így eltűnvn a bizonyíték a világ szeme elől, az asszonyt az esküdtszék valóban felmenti. A férj azonban, mikor a levélért fizetett magas összeg megtérítéséről van szó, kérdőre vonja a feleségét, aki erre elkezd i őszintén elmondani a végzetes jelenet lefolyását. Szeretője volt a megölt férfinak, akire hűtlensége miatt való felháborodásában sütötte a fegyvert. Ez elbeszélés alatt a szín egy pillanatra elsötétül, férj és ügyvéd eltűnnek s megjelenik a halott szerető, akivel az asszony pontosan eljátssza azt a jelenetet, ami a gyilkosság előtt közöttük lefolyt. Ez a *bekopirozás* betetőzi e darabnak moziszerű stílusát.

Nem is lett volna érdemes e külső-séges színmű tartalmának elmondására ennyi szót vesztegetni, ha nem állnánk egy sajnálatos dramaturgiai eltévelyedés, úgylátszik, tipikus esetével szemben. A filmjátékot nem nézzük le. Ez új drámai műfajban a fejlődés sok csirája vehető észre s komoly értékekben való gyarapodása a jövőben valószínűnek látszik. Az azonban mindenesetre túlbecsülése a mozistílusnak, ha átmerészkedik a színpadi dráma területére. Itt a rövidebbet kell húznia, aminthogy a színpadi dráma stílusa sem tenné jól, ha a mozi-dramákat akarnák befolyásolni.

A Vígszínház a tőle megszokott pompával hozta színre a darabot. A főszerepet Gombaszögi Frida játszotta. Mozgásban való ízléses biztosságát most is élveztük, beszédhibáját most is szenvedtük. Az ügyvéd szerepében Somlai Artur elsőrangút nyújtott. Játéka a realista stílus legkitűnőbb megnyilatkozásai közé tartozik. Mozgása könnyed és takarékos; beszédjében nem alkalmazkodik a mondattani szerkezethez, hanem a jellemzetesség kedvéért olyan szólamokat kapcsol össze és olyan helyeken tart szünetet, amit csak az illető mondat helyi értéke indokol. Kürti József a férj szerepében rusztikus melegséggel hatott, Maklári Zoltán pedig a maláji fiatal ügyvéd exotikus szerepében kapott megérdemelt tapasztalatot.

*

A Nemzeti Színház a Bach-korszak óta nem volt színhelye akkora botránynak, mint Szomori Dezső *Nagyasszonyának* első két estéjén. Magát a botrányt olvasóink a napilapokból úgyis eléggé ismerik. Nem akarunk tehát ezzel foglalkozni, csak egy-két megjegyzésre szorítkozunk.

A darab esztétikai szempontból semmiesetre sem érdemelte meg a felújítás tisztességét. Már tíz egynéhány év előtti bemutatójakor maga Alexander Bernát sem találta kiváló munkának s az azóta elröppent évek a ma-

gyar dráma régiségtárába helyezték ezt a drámaiatlan bágyadtságot, ezt a lazakötésű jelenethalmazt, ezt a dekoratív unalmat, ezt a nyelvében is dekadens és magyartalan erőlködést.

A Nemzeti Színház tehát súlyosan tévedett, amikor csengő ezüstnek nézte azt, ami a lehető legjobb esetben is csak pakfong. Ezért tehát elsősorban esztétikai szempontból kell tiltakoznunk *A nagyasszony* műsorátűzése ellen.

Ami az esztétikánkívüli szempontokat illeti, olyanféle hírek keringenek a levegőben, mintha e darabnak színrehozatala a színház részéről a baloldal felé való közeledést jelentené. Ha csakugyan így van a dolog, akkor nem értjük, hogy miért nem tüntetett ellene a jobboldallal együtt a baloldal is. Hiszen e mű színrehozatalával a színház mintha azt akarta volna demonstrálni, hogy a balszárny irodalomnak legreprezentánsabb alakja Szomori s ez irodalom egyik legértékesebb jelensége *A nagyasszony*. Ez bizony súlyos sértés volt — a baloldal felé s ha ez irány híveinek szemét el nem homályosítaná a politikai elfogultság, akkor meg kellett volna érezniök, hogy amikor a színház pukedlüt ígért feléjük, akkor voltaképen számárfület mutatott nekik.

Galamb Sándor.

*

Marionettek. Ha színpadjainkat külföldi társulatok szállják meg (pedig újabban kelletnél sűrűbben is megszállják), vajmi ritkán kapunk olyasvalamit, aminél különb ne akadna a magunk portáján; az italnak inkább hangzatos vignettájával kábítgatnak, semmint nemes zamatával. De az az olasz társulat, mely most heteken át szórakoztatta a főváros közönségét, csakugyan versenytárs nélkül áll a maga nemében. Vittorio Podrecca báb-színháza igazi huszadik századi magaslaton mutatja a színpadi ábrázolásnak ezt a kétezer esztendőnél is ősbibb formáját, mellyel az emberiség igen rokonszenves bizonyosságot tesz róla, hogy minden racionális bölcseségei ellenére sem bírja magából teljesen kiirtani a bábuval játszó gyermek antropomorf képzeletét. *A Mahabharata* hindui épügy gyönyörködtek ily illúzió-színházakban, mint az egyiptomi, görög vagy római vándorbábjátékosok közönsége, a középkor vallásos áhitata épügy, mint a galáns idők pajkos szelleme. Cervantes Don Kihotéja felizgatott

fantáziával beleavatkozik egy báb-játék előadásába, az ifjú Goethe nem jelentéktelenebb ihletést köszön egy vidéki marionettszínháznak, mint a *Faust*-ét, s George Sand bokros becsvágványainak nem legkisebbike a bábszínház-direktori buzgólkodás.

A huszadik század technikai csodává emeli a régi mulatságot: Podrecca mester bábu *mindent* tudnak; a néha tizenöt-husz bábuval benépesített színpadon olyan heves lüktetéstől élet zajlik, aminőt hús-vér együtttestűl sokszor hasztalan várunk. A rendezőket elfoghatja a sárga irigység: ezek a színészek vakon engedelmeskednek az instrukcióknak, mintha — dróton rángatnák őket.

De legtöbbet az egészben az ér, ami már nem a gépezet dolga, ami minden technikán felüli: a szellem, az egész mutatványon eláradó jókedv és találekonyosság. Az olaszok itt is tanuságot tesznek róla, hogy valóban a grácia gyermekei. Rossini zenei kellemét nemcsak a *Sevillai borbély* jelenetei juttatják szóhoz, hanem a bábu-gárda minden legkisebb mozdulata. Nagyképűségnek semmi nyoma, de a derűs játék tükrében annál jobban rádöbbenhetünk a magunk nagyképűségére. Ez a varázstükrő épen azáltal nagyít, hogy — kicsinyít.

Budapest blazirtnak elhíresztelt közönsége ezúttal rácáfolt a hírére: valóságos tódult a játszószobába. Mert a Király-színház nézőterén most csakúgy folyt a játék, mint a színpadon. Itt a gyeplőszárral kormányzott fabábok játszottak, amott a gyeplőszárból egy-két órára kiszabadult felnőtt emberek.

Rédey Tivadar.

Művészeti szemle.

Zichy Mihály emlékkiállítás a Szépművészeti Múzeumban.

A regényes, érdekes életű, világhírű magyar mesternek, Zichy Mihálynak születése századik évfordulója alkalmasból az Orsz. Magyar Szépművészeti Múzeum is lerotta háláját egy emlékkiállítás keretében.

Sajnos, e világhírű mesterünk széleskörű munkásságának termékei nagyon szétszóródtak, úgy, hogy igen nehéz olyan anyagot összeállítani, mely oeuverejéről teljesen összefüggő képet adna. Ezt kellett éreznünk az Ernst Múzeum néhány hónappal ezelőtt bemutatott emlékkiállításán is.